

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

576. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO,
22.2.2023–23.2.2023**Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 260/2012 i (UE) 2021/1230 w odniesieniu do poleceń przelewu natychmiastowego w euro”**

(COM(2022) 546 final – 2022/0341 (COD))

(2023/C 146/04)

Sprawozdawca: **Christophe LEFÈVRE**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 21.11.2022 Rada Unii Europejskiej, 16.11.2022
Podstawa prawna	Art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	27.1.2023
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	64/0/1
Data przyjęcia na sesji plenarnej	22.2.2023
Sesja plenarna nr	576
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	146/1/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje rozporządzenie w sprawie poleceń przelewu natychmiastowego w euro, ponieważ w ostatnich latach wydał opinię w sprawie płatności detalicznych⁽¹⁾ oraz w sprawie europejskiego systemu gospodarczego i finansowego⁽²⁾ z myślą o przyczynieniu się do utworzenia jednolitego rynku finansowego, uproszczeniu operacji transgranicznych i zabezpieczeniu operacji finansowych między konsumentami, przedsiębiorstwami i MŚP.

1.2. EKES jest zdania, że dla powodzenia płatności natychmiastowych w UE kapitalne znaczenie ma dostępność usług dla europejskich konsumentów i przedsiębiorstw. W związku z tym im więcej dostawców usług płatniczych⁽³⁾ zacznie oferować płatności natychmiastowe, tym bardziej skuteczne staną się one w UE. Płatności natychmiastowe będą dostępne dla wszystkich obywateli i przedsiębiorstw posiadających rachunek bankowy w UE i w krajach EOG. Celem wniosku jest zapewnienie, aby płatności natychmiastowe w euro były przystępne cenowo, bezpieczne i przetwarzane bez przeszkód w całej UE.

⁽¹⁾ Dz.U. C 220 z 9.6.2021, s. 72.

⁽²⁾ Dz.U. C 341 z 24.8.2021, s. 41.

⁽³⁾ Dostawca usług płatniczych jest dostawcą usług płatniczych zdefiniowanym w załączniku I do dyrektywy (UE) 2015/2366 (druga dyrektywa w sprawie usług płatniczych), takim jak instytucja kredytowa, instytucja płatnicza lub instytucja pieniądza elektronicznego.

1.3. EKES uważa, że bank wykonujący nie powinien żądać opłaty za sprawdzenie zgodności międzynarodowego numeru rachunku bankowego (IBAN) z nazwiskiem lub nazwą beneficjenta, lecz że usługa ta powinna zostać włączona do ceny płatności natychmiastowej. Zaleca wprowadzenie wymogu, aby dostawcy usług płatniczych nie pobierali za płatności natychmiastowe w euro wyższych opłat niż za tradycyjne polecenia przelewu w euro, zwłaszcza jeżeli system kontroli IBAN zostanie rozszerzony na wszystkie płatności w ramach jednolitego obszaru płatności w euro (SEPA).

1.4. EKES pragnie, aby kontrola IBAN nie ograniczała się do płatności natychmiastowych, lecz obejmowała również klasyczne polecenia przelewu do czasu ich dostarczenia przez dostawców usług płatniczych.

1.5. Instytucje pieniądza elektronicznego i instytucje płatnicze są obecnie wyłączone z zakresu stosowania rozporządzenia. To wyłączenie powinno zostać wycofane, gdy te instytucje otrzymają dostęp do systemów płatniczych po zmianie dyrektywy o ostateczności rozrachunku (98/26/WE)⁽⁴⁾. Dostawcy usług płatniczych niebędący bankami powinni wchodzić w zakres stosowania rozporządzenia, o ile ich oferta usług płatniczych obejmuje prowadzenie rachunku płatniczego i wykonywanie poleceń przelewu. Do tego czasu konieczne jest wyjaśnienie, w jaki sposób stosowane są zasady kontroli IBAN i odpowiedzialności, gdy takie osoby trzecie są wykorzystywane do inicjowania płatności natychmiastowych.

1.6. Ponieważ jednak to rozporządzenie zmienia rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012⁽⁵⁾, należy wyjaśnić, że usługi inwestycyjne są wyłączone z zakresu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366⁽⁶⁾ (art. 3 lit. i) drugiej dyrektywy w sprawie usług płatniczych).

1.7. EKES uważa, że Komisja Europejska powinna:

- nałożyć obowiązek oferowania usługi, bez określonej opłaty, dzięki której klienci będą powiadamiani w przypadku wykrycia rozbieżności między nazwiskiem lub nazwą odbiorcy a IBAN,
- zapewnić, aby w przypadku wykrycia rozbieżności podczas weryfikacji IBAN przez bank odbierający informował on o sytuacji bank wykonujący,
- dopilnować, aby w przypadku wykrycia rozbieżności i podjęcia przez konsumenta pomimo tego decyzji o potwierdzeniu płatności natychmiastowej, bank wykonujący nie ponosił odpowiedzialności, gdyby okazało się, że beneficjent jest niewłaściwy,
- zaproponować ukierunkowane środki mające na celu poprawę walki z nadużyciami finansowymi, ponieważ IBAN będzie miał wpływ wyłącznie na wyłudzenia przelewu.

1.8. Aby uniknąć różnic w interpretacji stosowania sankcji, EKES zaleca uwzględnienie i wyjaśnienie w rozporządzeniu przepisów zapewniających jednolite stosowanie prawa UE:

- w jaki sposób dostawcy usług płatniczych działający w kilku państwach powinni oceniać takie sytuacje i jakie kroki powinni podjąć,
- w jaki sposób takie informacje będą wymieniane w UE,
- w jaki sposób w takich przypadkach będzie rozpatrywana kwestia odszkodowania za szkody,
- odniesienie się do tylko jednego wykazu osób lub podmiotów podlegających sankcjom UE, przyjętego w drodze rozporządzeń Rady na podstawie art. 215 TFUE, który powinien zostać udostępniony dla dostawców usług płatniczych w trybie natychmiastowym. Informacje te powinny stanowić oficjalny wykaz osób lub podmiotów objętych sankcjami UE (środki ograniczające).

⁽⁴⁾ Dz.U. L 166 z 11.6.1998, s. 45.

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (Dz.U. L 94 z 30.3.2012, s. 22).

⁽⁶⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.U. L 337 z 23.12.2015, s. 35).

1.9. Komisja Europejska powinna szczegółowo przedstawić część wyjaśniającą rozporządzenia, tak aby wskazywała ona ogólne stanowisko UE i zawierała interpretację sankcji mających zastosowanie do towarów i usług w odniesieniu do sankcji dotyczących przywozu, wywozu, transportu, zakazu itp. niektórych towarów itp.

1.10. Dostawcy usług płatniczych mogliby skuteczniej monitorować sankcje, gdyby mieli wewnętrzne wykazy monitorujące oraz prawo do konsultowania wykazów innych państw (USA, Zjednoczone Królestwo itp.), co ograniczyłoby ryzyko utraty reputacji i powiązane ryzyko bankowe (obecna praktyka rynkowa). Konkretnie środki w tym zakresie obejmują:

- ustanowienie wewnętrznych wykazów monitorujących, które zwykle obejmowałyby podmioty naruszające sankcje lub ryzyko sankcji, produkty podwójnego zastosowania itp.,
- korzystanie z wykazu dostarczonego przez właściwy organ krajowy zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML).

1.11. EKES popiera pomysł, aby instytucje pieniądza elektronicznego i instytucje płatnicze były częścią systemów płatności jako bezpośredni uczestnicy, a także dostrzega potencjał rozszerzenia wniosku KE w sprawie płatności natychmiastowych na siedem państw członkowskich UE spoza strefy euro należących do jednolitego rynku europejskiego.

2. Wniosek Komisji

2.1. Płatności natychmiastowe są formą polecenia przelewu, w ramach którego środki pieniężne są przenoszone z rachunku płatnika na rachunek odbiorcy w ciągu kilku sekund, o dowolnej porze dnia lub nocy, w dowolnym dniu roku. Odróżnia to płatności natychmiastowe od innych poleceń przelewu, które są przetwarzane przez dostawców usług płatniczych wyłącznie w godzinach pracy, a środki pieniężne trafiają na rachunek odbiorcy dopiero pod koniec następnego dnia roboczego.

2.2. W UE istnieje już architektura dla płatności natychmiastowych w euro. Obejmuje ona kilka systemów płatności oferujących natychmiastowy rozrachunek oraz schemat polecenia przelewu natychmiastowego SEPA (schemat SCT Inst).

2.3. W komunikacie z 24 września 2020 r.⁽⁷⁾ Komisja ogłosiła, że zaproponuje przepisy, na mocy których na dostawców usług płatniczych w UE nałożony zostanie wymóg oferowania płatności natychmiastowych w euro do końca 2021 r. Ponadto w komunikacie z 20 stycznia 2021 r.⁽⁸⁾ Komisja ponownie podkreśliła znaczenie swojej strategii w zakresie płatności detalicznych oraz innowacji cyfrowych w dziedzinie finansów. Następnie włączyła inicjatywę dotyczącą płatności natychmiastowych do programu prac na 2022 r.⁽⁹⁾

2.4. Wszyscy obywatele i wszystkie przedsiębiorstwa posiadający rachunek bankowy w UE i w krajach EOG będą mogli skorzystać z propozycji dokonywania płatności natychmiastowych w euro bez względu na to, czy rachunek jest prowadzony w euro, czy w innej walucie UE. Celem wniosku jest zapewnienie, aby płatności natychmiastowe w euro były przystępne cenowo, bezpieczne i przetwarzane bez przeszkód w całej UE. Wniosek będzie wspierał innowacje i konkurencję na unijnym rynku płatności, w pełnej zgodności z obowiązującymi przepisami dotyczącymi sankcji i zwalczania przestępstw finansowych. Przyczyni się również do osiągnięcia szerszych celów Komisji w zakresie cyfryzacji i otwartej strategicznej autonomii. Inicjatywa ta jest zgodna z priorytetem Komisji, jakim jest zbudowanie gospodarki służącej ludziom i tworzącej bardziej atrakcyjne środowisko inwestycyjne.

3. Uwagi ogólne

3.1. W ostatnich latach EKES wydał opinię w sprawie płatności⁽¹⁰⁾ oraz w sprawie europejskiego systemu gospodarczego i finansowego⁽¹¹⁾ z myślą o przyczynieniu się do utworzenia jednolitego rynku finansowego, uproszczeniu operacji transgranicznych i zabezpieczeniu operacji finansowych między konsumentami, przedsiębiorstwami i MŚP.

⁽⁷⁾ COM(2020) 592 final, 24 września 2020 r.

⁽⁸⁾ COM(2021) 32 final, 19 stycznia 2021 r.

⁽⁹⁾ COM(2021) 645 final, 19 października 2021 r.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 220 z 9.6.2021, s. 72.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 341 z 24.8.2021, s. 41.

3.2. Na koniec 2022 r. nieco ponad 13 %⁽¹²⁾ wszystkich poleceń przelewu w euro miało charakter natychmiastowy, a ponadto:

- co trzeci unijny dostawca usług płatniczych nie oferuje płatności natychmiastowych w euro,
- 70 mln rachunków płatniczych w strefie euro nie pozwala posiadaczom na przesyłanie i otrzymywanie płatności natychmiastowych w euro,
- dostawcy usług płatniczych odrzucają do 9,4 % transgranicznych płatności natychmiastowych w euro z powodu nieskutecznego monitorowania sankcji.

3.3. Z analizy przeprowadzonej przez Komisję Europejską wynika, że każdego dnia do 200 mld EUR obecnie zablokowane w systemie finansowym jest uwalniane na produktywne wykorzystanie, co przynosi korzyści gospodarcze w wysokości od 1,34 do 1,84 mld EUR rocznie. W tej ocenie nie uwzględniono wzrostu inflacji w Europie – na poziomie 10–30 % w niektórych krajach – wskutek rosyjskiej wojny w Ukrainie oraz pandemii COVID-19.

3.4. Dla konsumentów, przedsiębiorstw, MŚP i sprzedawców detalicznych płatność natychmiastowa oznacza bezpieczniejszą transakcję, ponieważ pieniądze są otrzymywane od razu. W przypadku dodatkowej opcji płatności, tj. w ramach europejskich płatności transgranicznych, oszczędności kosztów związane z gwarancjami płatności, które nie są potrzebne, poprawiły zarządzanie przepływami pieniężnymi.

3.5. Płatności natychmiastowe zwiększą również wybór środków płatniczych w sklepach stacjonarnych (tzw. punkt sprzedaży, POS). W sklepach stacjonarnych można na razie dokonywać płatności wyłącznie gotówką lub kartą. W przypadku transakcji transgranicznych w praktyce stosowane są wyłącznie międzynarodowe systemy kart płatniczych. Dzięki nowym przepisom możliwe będzie korzystanie z płatności natychmiastowych do celów płatności transgranicznych.

3.6. Komitet przyjmuje z zadowoleniem:

- nałożenie na dostawców usług płatniczych, którzy świadczą standardowe usługi polecenia przelewu w euro, obowiązku oferowania usługi polegającej na odbieraniu i wykonywaniu płatności natychmiastowych w euro,
- wymóg kontroli dotyczącej sankcji w formie bardzo częstego sprawdzania klientów pod kątem tego, czy figurują w wykazach sankcji UE (co już ma miejsce w niektórych państwach członkowskich w przypadku płatności krajowych), zamiast sprawdzania ich przy każdej poszczególniej transakcji,
- nałożenie na dostawców usług płatniczych wymogu zapewnienia usługi, dzięki której klienci będą powiadamiani w przypadku wykrycia rozbieżności między nazwiskiem lub nazwą odbiorcy a identyfikatorem rachunku płatniczego, czyli w większości przypadków numerem IBAN, przedstawionym przez płatnika.

3.7. EKES zaleca wprowadzenie wymogu, aby dostawcy usług płatniczych nie pobierali za płatności natychmiastowe w euro wyższych opłat niż za tradycyjne polecenia przelewu w euro, zwłaszcza jeżeli system kontroli IBAN zostanie rozszerzony na wszystkie płatności SEPA.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Ponieważ obecne rozporządzenie zmienia rozporządzenie (UE) nr 260/2012, jego zakres jest ten sam. Nie jest jednak jasne, czy nowe przepisy mają również zastosowanie do usług inwestycyjnych. Te usługi są wyłączone z zakresu stosowania dyrektywy (UE) 2015/2366 (art. 3 lit. i) drugiej dyrektywy w sprawie usług płatniczych). Przydatne byłoby wyjaśnienie tego wyłączenia. Sprawdzenie zgodności numeru IBAN z nazwiskiem lub nazwą beneficjenta jest zadaniem banku odbierającego, który musi poczynić w tym obszarze odpowiednie inwestycje. Jednak bank ten nie wie, kim jest nadawca, i nie ma z tą osobą żadnego związku. W związku z tym nie może żądać od nadawcy opłaty. Bank wykonujący może zażądać opłaty od nadawcy, ale byłoby to nielogiczne, ponieważ większość pracy realizuje bank odbierający. EKES jest zdania, że bank wykonujący nie powinien żądać opłaty za tę usługę, ale – w ostateczności – należy ją uwzględnić w cenie płatności natychmiastowej. Opłaty takiej nie należy pobierać oddzielnie za transakcję, ponieważ może to mieć negatywny wpływ na gotowość płatników do korzystania z tej usługi, a tym samym na bezpieczeństwo transakcji dla płatników.

⁽¹²⁾ <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/what-we-do/sepa-instant-credit-transfer>

- EKES ma również wątpliwości, czy kontrola IBAN jest usługą wyłącznie opcjonalną, którą konsument musi wybrać dla każdej transakcji lub wszystkich transakcji. W niektórych sytuacjach (np. płatność za pośrednictwem urządzeń przenośnych) może to być bardzo skomplikowane i może również pogorszyć dogodność usługi dla płatnika – byłby on zmuszony do podjęcia decyzji za każdym razem, gdy polecenie przelewu jest inicjowane, i niepotrzebnego kliknięcia więcej razy, niż jest to konieczne.
- EKES pragnie, aby kontrola IBAN nie ograniczała się do płatności natychmiastowych, lecz obejmowała również klasyczne polecenia przelewu do czasu ich dostarczenia przez dostawców usług płatniczych.
- Instytucje pieniądza elektronicznego i instytucje płatnicze są obecnie wyłączone z zakresu stosowania rozporządzenia. To wyłączenie powinno zostać wycofane, gdy uzyskają one dostęp do systemów płatniczych po zmianie dyrektywy o ostateczności rozrachunku. Dostawcy usług płatniczych niebędący bankami powinni wchodzić w zakres stosowania rozporządzenia, o ile ich oferta usług płatniczych obejmuje prowadzenie rachunku płatniczego i wykonywanie poleceń przelewu. Do tego czasu konieczne jest wyjaśnienie, w jaki sposób stosowane są zasady kontroli IBAN i odpowiedzialności, gdy takie osoby trzecie są wykorzystywane do inicjowania płatności natychmiastowych.

4.2. EKES jest zdania, że dla powodzenia płatności natychmiastowych w UE kapitalne znaczenie ma dostępność usług dla europejskich konsumentów i przedsiębiorstw. W związku z tym im więcej dostawców usług płatniczych zacznie oferować płatności natychmiastowe, tym bardziej skuteczne staną się one w UE. EKES popiera zatem pomysł, aby instytucje pieniądza elektronicznego i instytucje płatnicze były częścią systemów płatności jako bezpośredni uczestnicy, a także dostrzega potencjał rozszerzenia wniosku KE w sprawie płatności natychmiastowych na siedem państw członkowskich UE spoza strefy euro należących do jednolitego rynku europejskiego.

4.3. EKES uważa, że oprócz proponowanego rozporządzenia Komisja Europejska powinna:

- umożliwić natychmiastowe powiadamianie elektroniczne klientów w przypadku wykrycia rozbieżności między nazwiskiem lub nazwą odbiorcy a numerem IBAN lub innym stosowanym identyfikatorem przedstawionym przez płatnika, ta usługa musi być obowiązkowa i bezpłatna,
- zapewnić, aby w przypadku wykrycia rozbieżności podczas weryfikacji IBAN przez bank odbierający bank ten informował o sytuacji bank wykonujący; bank wykonujący informuje konsumenta o rozbieżności, a transakcja płatnicza zostaje zawieszona,
- dopilnować, aby w przypadku wykrycia rozbieżności i podjęcia przez konsumenta pomimo tego decyzji o potwierdzeniu płatności natychmiastowej, było dla niego całkowicie jasne, że jeżeli nie wskazał on właściwego beneficjenta, bank wykonujący nie ponosi już odpowiedzialności, gdyby okazało się, że beneficjent jest niewłaściwy,
- zaproponować ukierunkowane środki mające na celu poprawę walki z nadużyciami finansowymi, ponieważ IBAN będzie miał wpływ wyłącznie na wyłudzenia przelewu. Można tego dokonać w powiązaniu z opracowaniem systemu wniosków o płatność ustanowionego przez Europejską Radę ds. Płatności, która jest również zarządzającym schematem płatności natychmiastowych SCT Inst.

5. Sankcje

5.1. Bardzo wysoki odsetek płatności transgranicznych w euro jest bezpodstawnie odrzucany przez dostawców usług płatniczych ze względu na problemy z weryfikacją stosowania sankcji. Organy publiczne odpowiedzialne za egzekwowanie sankcji przekazują dostawcom usług płatniczych informacje na temat przedsiębiorstw podlegających sankcjom z tytułu kontroli lub własności. Niestety nierzadko organy publiczne w różnych krajach mają różne interpretacje kryteriów lub przyczyn zmiany własności i różne opinie na temat stosowania sankcji wobec takich przedsiębiorstw. W rezultacie przedsiębiorstwo może zostać podlegać sankcjom w jednym kraju, ale nie w innym. W związku z tym istotne byłoby:

a) uwzględnienie i wyjaśnienie w rozporządzeniu przepisów w celu zapewnienia jednolitego stosowania prawa UE:

- w jaki sposób dostawcy usług płatniczych działający w kilku państwach powinni oceniać takie sytuacje i jakie kroki powinni podjąć,
- w jaki sposób takie informacje będą wymieniane w UE,
- w jaki sposób w takich przypadkach będzie rozpatrywana kwestia odszkodowania za szkody,

b) szczegółowe przedstawienie części wyjaśniającej rozporządzenia, tak aby wskazywała ogólne stanowisko UE i zawierała interpretację sankcji mających zastosowanie do towarów i usług, jak np. wykorzystanie przez UE w przypadku towarów i usług sankcji mających zastosowanie do przywozu, wywozu, transportu, zakazu itp. niektórych towarów.

5.2. Dostawcy usług płatniczych mogliby skuteczniej monitorować sankcje, gdyby mieli wewnętrzne wykazy monitorujące oraz prawo do konsultowania wykazów innych państw (USA, Zjednoczone Królestwo itp.), co ograniczyłoby ryzyko utraty reputacji i powiązane ryzyko bankowe (obecna praktyka rynkowa). Konkretnie środki w tym zakresie obejmują:

- ustanowienie wewnętrznych wykazów monitorujących, które zwykle obejmowałyby podmioty naruszające sankcje lub ryzyko sankcji, produkty podwójnego zastosowania itp.,
- korzystanie z wykazu dostarczonego przez właściwy organ krajowy zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML).

5.3. Unia Europejska może stosować inną interpretację niż państwa spoza UE. W celu zapewnienia zgodności z polityką wewnętrzną i zagraniczną EKES zaleca, by państwa członkowskie były zobowiązane do zapewnienia, by organy nadzorcze niezwłocznie udostępniały dostawcom usług płatniczych pod ich nadzorem informacje o osobach lub podmiotach opracowanych w związku z unijnymi środkami ograniczającymi przyjętymi na mocy rozporządzeń Rady na mocy art. 215 TFUE. Informacje te powinny stanowić oficjalny wykaz osób lub podmiotów objętych sankcjami UE (środki ograniczające). Wykaz ten powinien być dostarczony przez właściwy organ krajowy zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML).

Bruksela, dnia 22 lutego 2023 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
